

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_52_INOVACE_M_BF_1.SADA_12

- **Název klíčové aktivity:** V/2 Inovace a zkvalitnění výuky v oblasti přírodních věd
- **Označení v TK:** EU-V/2M-BF-1.sada-č. 12
- **Autor:** Mgr. Bohdana Friedlová
- **Datum vytvoření:** listopad 2011
- **Název DUM:** Vánoční zvyky
- **Vzdělávací oblast:** Člověk a jeho svět
- **Vyučovací předmět:** Prvouka
- **Ročník:** 3.
- **Druh učebního materiálu:** prezentace
- **Klíčová slova:** půst, rozjímání, Ježíšek, Barborky, barborky, sv. Barbora, sv. Mikuláš, sv. Lucie, patron, legenda
- **Anotace:** Prezentace začíná vysvětlením slov advent a půst a provází nás jednotlivými svátky a zvyky během celých čtyř adventních týdnů. U každého svátku je navíc vsunuta pověst, která se o daném světcu traduje. Očekává se, že děti budou obohacovat výklad o své zážitky a zkušenosti. Na prezentaci navazuje DUM 13.

VÁNOČNÍ ZVYKY

ADVENT

- příchod
- doba očekávání narození Ježíška
- doba postní
- období **4 týdnů** před Štědrým dnem

PŮST V DOBĚ ADVENTU

- **střídmost** v jídle a pití
- zákaz bujných zábav, tance a zpěvu
- zbožné **rozjímání**
- dodržování dávných zvyků:

SVÁTEK SVATÉ BARBORY

4. PROSINCE

- po vesnicích chodívaly mladé ženy zahalené do **bílých prostěradel** a s pomoučenými obličeji
- někdy chodívaly i se svatým Ambrožem

BARBORKA

- slovo mnohoznačné

1. žena
2. třešňová větvička

[3]

1) BARBORKY – ŽENY

- pomáhaly Mikulášovi
- hodným dětem **nadělovaly** ovoce, perníčky či cukrová srdíčka
- zlobivé děti **vyšlehaly** metlou

2) BARBORKY – TŘEŠŇOVÉ VĚTVIČKY

- **svobodné** dívky si větvičky pojmenovaly jménem chlapců
- věřily, že se **vdají** za toho, jehož větvička první rozkvetne
- když „barborka“ do Štědrého dne rozkvetla **vdané** ženě, měla jí přinést **štěstí**

[5]

SVATÁ BARBORA BYLA PATRONKOU:

- horníků, sedláků, architektů, **stavebních dělníků**, kovářů, kameníků, kuchařů, kloboučníků...
- dívek, zajatců, pevností, věží
- dále byla **ochránkyní proti ohni, bouřce, horečce a moru**

LEGENDA O SVATÉ BARBOŘE

- Barbora se narodila ve 3. století v Nikodémii (dnes Turecko) a zemřela v roce 306.
 - Byla vychována jako pohanka, nebyla věřící.
 - Její otec se jmenoval Dioskuros, a protože často cestoval, zavřel svou krásnou dceru do věže ze slonoviny.
 - Barbora ve svém vězení tajně přijala křesťanského kněze přestrojeného za lékaře.
-

LEGENDA O SVATÉ BARBOŘE

- Její otec byl po návratu velmi rozzloben a svou dceru nechal zbít. Potom ji vydal římským úřadům pronásledujícím křesťany. Dívka byla protikřesťanskými fanatiky mučena a nakonec odsouzena k smrti.
- Protože pocházela ze šlechtického rodu, byla jí zachována výsada stětí mečem. Role kata se dobrovolně ujal Dioskuros. Svou dceru o mnoho nepřežil. Jakmile ostří meče oddělilo dívčinu hlavu od těla, sjel z modré oblohy blesk a otce spálil na popel.
- Proto je dodnes Barbora považována za ochranitelku proti smrti bleskem, a tedy i před náhlou smrtí děsící křesťany.

Kutná Hora byla proslavena kutáním stříbrné rudy.
Proto byl chrám v Kutné Hoře zasvěcen svaté Barboře.

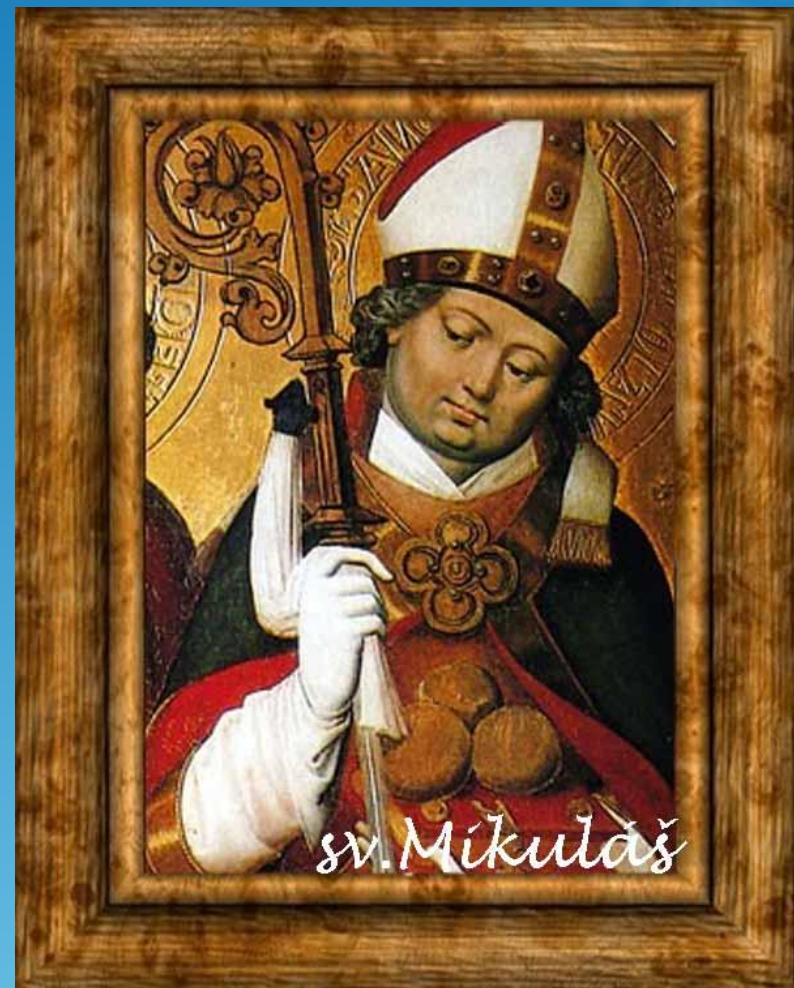

SVATÝ MIKULÁŠ

6. PROSINCE

- Svatý Mikuláš byl velice **štědrý světec**, který pomáhal, jak mohl.
- Narodil se před 1700 lety v dnešním Turecku.
- V mládí se vypravil na pout' do Svaté země. Pluli tam lodí a zažili přitom velkou bouři. Mikuláš se **modlil a na jeho přímlovu Bůh bouři utišil**.
- Dále byl uctíván také jako **patron obchodníků**, cestujících, řezníků, vinařů, sládků a lihovarníků.

SVATÝ MIKULÁŠ

- je patronem všech, kteří jsou **ohroženi vodním živlem**
- jsou mu zasvěceny také kostely v **blízkosti vodních toků**
- toto je kostel **svatého Mikuláše** v **Praze** na Malé Straně – v blízkosti Vltavy

MIKULÁŠSKÉ PRŮVODY

- chodí v předvečer svátku
- dříve byly průvody bohatší, dnes **Mikuláše** doprovází jen **andělé a čerti**

13. PROSINCE

SVÁTEK SVATÉ LUCIE

- byly zahalené do **bílých plachet**, často měly na tváři **ptačí masku s velkým zobákem** nebo jen zamoučený obličej, v některých krajích kozí masku
- bílým ptačím křídlem kontrolovaly, jak je **uklizená domácnost**
- **trestaly děti**, které se v době adventu nepostily

SVÁTEK ŽEN...

...SNAD ABY SI TROCHU ODPOČINULY

- tento den platil přísný **zákaz předení** lnu, praní i draní peří
- pokud „Lucky“ nějakou ženu **přistihly** při této práci, rozfoukaly jí peří a rozmotaly jí vřetena

SVATÁ LUCIE

- je **patronkou** švadlen, kočích, sklenářů a brousířů
- ochránkyně před **čarodějnicemi**

SVATÁ LUCIE – OCHRÁNKYNĚ PŘED ČARODĚJNICEMI

- od svátku sv. Lucie až do narození Páně se každý den jedno **poleno** odkládalo stranou
- těmito **poleny se topilo** na svátek narození Páně (24.12.)
- tato tradice prý měla **ochránit** stavení před čarodějnickými kejklemi
- ve stejné době také dávaly hospodyně **kravám kousek těsta** smíchaného s **kořením**, aby nad nimi neměly čarodějnice moc

- Lucie se narodila na Sicílii okolo roku 286, ještě jako dítě složila **slib čistoty** – že se nikdy nevdá a dala se ke **křesťanům**
- její matka to však nevěděla **a zaslíbila ji pohanskému mladíkovi**
- matka po čase vážně **onemocněla**, Lucie ji vzala ke hrobu svaté Agáty a tam se **zázračně uzdravila**
- vděčná matka vyslechla prosby své dcery a domluvený **sňatek zrušila**
- ženicha to však velmi **popudilo**, už se těšil na sňatek s bohatou krásnou nevěstou
- pomstil se Lucii tak, že ji **udal úřadům**, které v té době **pronásledovaly křesťany**
- císař Dioklecián Lucii potrestal
- **zemřela pro svou víru 13. prosince 304 mučednickou smrtí**

ŠTĚDRÝ VEČER

- **24. prosince** se podle křesťanského náboženství **narodil Ježíšek**
- 24. prosince s východem první hvězdy **končí** také **advent**
- Štědrý den je nejvhodnějším dnem v roce pro **předvídání budoucnosti**

DĚKUJI ZA POZORNOST

ODKAZY

OBRÁZKY

- [1] <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b5/Adventskranz-1.Advent.jpg/260px-Adventskranz-1.Advent.jpg>
- [2] <http://www.alphamom.com/legacy/mmb/storyart/advent%20calendar%20modern%20from%20modernseed.gif>
- [3] <http://img.aktualne.centrum.cz/47/73/477364-tajemne-bytosti-adventu.jpg>
- [4] <http://czechfolks.com/plus/wp-content/uploads/2011/12/Obr%C3%A1zek-02.jpg>
- [5] http://g.denik.cz/35/7c/kvety_tresen_denik-380.jpg
- [6] <http://neptun.fh-trier.de/fell/ortfell/barbara-grubenwanderweg.jpg>
- [7] http://4.bp.blogspot.com/_nWJAvrptcLA/SxPAQXstd3I/AAAAAAAAANc/DHtqnC8cyUM/s1600/800px-KUTNA_HORA_%2528js%2529_11.jpg
- [8] http://hornechlebany.unas.cz/Ludovakultura_files/svmikulas.jpg
- [9] http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/eb/Chram_sv_Mikulase_z_upati_Petrina.jpg/220px-Chram_sv_Mikulase_z_upati_Petrina.jpg
- [10] http://g.denik.cz/43/a8/mikulas_cert_andel_denik-380.jpg
- [11] http://img.radio.cz/pictures/zvyky/lucky_z_budejovicka1.jpg
- [12] http://mm.denik.cz/5/f0/lucie_noci_upije_doudleby_cb1105_denik_clanek_solo.jpg
- [13] http://nd01.jxs.cz/541/424/fa637ab80c_34415344_o2.jpg
- [14] http://www.mystiq.org/files/portal/uploaded/zuzikaa/betlem_ieslicky_denik_clanek_solo.jpg

TEXT

- <http://www.ceske-tradice.cz>
- <http://cs.wikipedia.org>